

III. Forandringer i undervisnings- og eksamensplaner.

I årbogen for forrige beretningsår blev der gjort rede for et af højskolen fremsat forslag til ændringer i den ministerielle bekendtgørelse af 14. november 1936 vedrørende eksamensordningen m. v. ved Den polytekniske Lærestalt, Danmarks tekniske Højskole. Højskolen har i den anledning ført en række forhandlinger med ministeriet. Ministeriets officielle godkendelse af forslaget vil dog først kunne foreligge i næste beretningsår.

IV. Højskolens personaleforhold.

Ved kongelig resolution af 16. juli 1942 udnævntes professor i geometri ved Den polytekniske Lærestalt, Danmarks tekniske Højskole, dr. phil. Børge Christian Jessen til professor i matematik ved Københavns universitet fra 1. september 1942 at regne. Professor Jessen havde siden 1. juni 1935 virket som professor ved lærestalten.

Under 23. september 1942 ansatte ministeriet forstander for fiskeridirektoratets fiskeriøkonomiske forsøgslaboratorium, civilingeniør Mogens Hagnerup-Jul som lektor i fiskeriindustri for et tidsrum af 3 år fra 1. september 1942 at regne (se nærmere under afsnit a).

Ved kongelig resolution af 28. september 1942 udnævntes lektor ved Københavns universitet, dr. phil. Frederik Geert Fabricius-Bjerre til professor i matematik ved Den polytekniske Lærestalt, Danmarks tekniske Højskole fra 1. oktober 1942 at regne (se nærmere under afsnit b).

Ved kongelig resolution af 1. oktober 1942 blev professor, dr. phil. Hans Christian Winther efter hans derom indgivne ansøgning afskediget på grund af alder fra den af ham beklædte stilling i nåde og med pension fra 31. juli 1943 at regne. I 1912 knyttedes professor Winther til lærestalten som docent i fotokemi og videnskabelig fotografi, og i 1919 udnævntes han til det ved lov af 30. juni 1919 oprettede professorat i kemi. Med hensyn til delingen af den af professor Winther beklædte lærestol i et professorat i kemi og et lektorat i fotokemi og videnskabelig fotografi henvises til afsnit c.

Ved kongelig resolution af 30. december 1942 udnævntes docent ved lærestalten Erik Karl Henriksen til professor i mekanisk Teknologi fra 1. januar 1943 at regne (se nærmere under afsnit d).

Ved kongelig resolution af 9. april 1943 udnævntes docent ved lærestalten Alfred Johannes Rosenkrantz til professor i geologi fra 1. april 1943 at regne (se nærmere under afsnit e).

Ved kongelig resolution af 12. juli 1943 udnævntes amanuensis ved læreanstalten, civilingeniør Mathias Oluf Jørgensen til professor i elektroteknik fra 1. september 1943 at regne (se nærmere under afsnit f).

a. Besættelse af lektoratet i fiskeriindustri.

Efter at lektor i fiskeriindustri, civilingeniør J. A. van Deurs den 20. februar 1942 var afgået ved døden, blev lektoratet på sædvanlig måde opslået ledigt. Der indkom een ansøgning til den ledige stilling, nemlig fra forstander for fiskeridirektoratets fiskeriøkonomiske forsøgslaboratorium, civilingeniør Mogens Hagnerup-Jul. Under 22. juni 1942 nedsatte lærerrådet et udvalg vedrørende besættelse af den ledige stilling bestående af de fire professorer i teknisk kemi: professor, dr. A. H. M. Andreasen, professor, dr. Walter Engel, professor, dr. S. Orla-Jensen og professor P. E. Raaschou samt professor, dr. E. Biilmann, lektor, dr. Stig Veibel og fiskeridirektør C. Trolle Thomsen. Dette udvalg indstillede herefter, at civilingeniør Hagnerup-Jul udnævntes til lektor i fiskeriindustri, idet udvalget udtalte, at det måtte anse ham for særdeles vel kvalificeret til den pågældende lærerstilling. Til denne indstilling sluttede lærerrådet sig i et den 3. september 1942 afholdt møde, og ved skrivelse af 10. september s. å. indstillede højskolen herefter til ministeriet, at lektorstillingen besattes på denne måde. Under 23. september 1942 forelå herefter civilingeniør Mogens Hagnerup-Juls udnævnelse til lektor i fiskeriindustri for et tidsrum af 3 år fra 1. september 1942 at regne.

b. Besættelse af det ved professor, dr. phil. Børge Jessens forflyttelse til Københavns Universitet ledigtblevne professorat i matematik.

Efter at professoratet på sædvanlig måde havde været opslået ledigt, og der var indkommet to ansøgninger, nemlig fra lektor ved universitetet, dr. phil. Fr. G. Fabricius-Bjerre og assistent ved Danmarks tekniske Højskole, mag. scient. Svend E. Lauritzen, nedsatte lærerrådet et sagkyndigt udvalg til bedømmelse af ansøgningerne bestående af professorerne A. F. Andersen, Børge Jessen, Jakob Nielsen, Richard Petersen og docent, dr. J. F. Pål. Under 5. september 1942 fremsatte dette udvalg følgende udtalelse om de to ansøgere:

»Dr. Fabricius-Bjerrers arbejder er alle af geometrisk natur. Foruden en lang række arbejder om mere elementære emner har forfatteren gennemført undersøgelser og publiceret en række afhandlinger om differentialgeometriske emner i rum af vilkårlig dimension. Blandt disse skal særlig nævnes hans disputats om torsionsfrie flader og en dertil knyttet afhandling i Acta mathematica, en generalisation af sammenhængen mellem afvikler og evolut til højere dimensioner (Vid.

Selsk. Math.-fys. meddelelser), en fremstilling af en relation mellem en mangfoldigheds differentialgeometriske fundamentalformer, som forfatteren skrev under et studieophold i Rom, samt endelig en undersøgelse over Bertrandkurver i et 4-dimensionalt rum. I en anden række afhandlinger behandles emner fra algebraisk geometri, projektivgeometri og antalgeometri, hvorved også ikke-analytiske kurver er genstand for undersøgelse; disse emner er beslægtede med tidligere undersøgelser af C. Juel og H. G. Zeuthen. Indenfor det således karakteriserede arbejdsområde viser forfatteren et dybtgående kendskab til litteraturen om de behandlede spørgsmål og har gennem sine selvstændige undersøgelser ydet en anerkendt indsats.

Hvad dr. Fabricius-Bjerrers lærervirksomhed angår, skal man foruden hans mangearige stilling som adjunkt ved Østre Borgerdydskole og et kortere medarbejde ved læreanstaltens forberedelseskursus særlig nævne hans virksomhed som undervisningsassistent og senere lektor ved universitetet. I den sidstnævnte stilling har han givet en undervisning i geometri og rationel mekanik, hvis indhold i det væsentlige falder sammen med den undervisning, der er henlagt under det her omhandlede professorat. I alt er dr. Fabricius-Bjerre således særdeles vel kvalificeret til at beklæde den ledige stilling.

Mag. scient. Svend Lauritzens uddannelse hviler på en bred basis, idet han efter nogle års arbejde med astronomiske emner, på hvilket område han også har skrevet en afhandling om banebestemmelse for dobbeltstjerner, og efter i 1931 at have taget magistergraden med dobbelt hovedfag i matematik og fysik i de følgende år har fortsat med alsidige studier over mange emner fra matematikken og den matematiske fysik. Derunder har han i Matematisk Tidsskrift offentliggjort to mindre arbejder, det ene om et emne fra analysen, det andet et elementært bevis for en sætning om lineære substitutioner. I de senere år har han udarbejdet en stor afhandling om visse grupper af lineære substitutioner og har for kort tid siden indleveret denne til forsvar for den filosofiske doktorgrad. Denne afhandling, som ganske vist ikke er publiceret endnu, men som er enkelte af udvalgets medlemmer bekendt, viser evne til selvstændigt arbejde og til at trænge dybt ind i et emne. Magister Lauritzen har i 10 år været undervisningsassistent ved Danmarks tekniske Højskole og i 6 år lærer ved dens forberedelseskursus, og vi ønsker at fremhæve det overordentlig dygtige og grundige arbejde, han har udført i disse stillinger.

Med fuld anerkendelse af, at magister Lauritzen har særdeles gode kundskaber på den ledige stillings undervisningsområde og tilfulde opfylder ethvert krav om fornøden undervisningserfaring, er udvalget dog ikke i tvivl om, at han må stå tilbage i sammenligning med dr. Fabricius-Bjerre, særlig under hensyn til den sidstnævntes betydelige matematiske produktion. Man skal derfor herved indstille til lærer-

rådet, at dette overfor ministeriet anbefaler dr. Fabricius-Bjerrers ansættelse i den ledige stilling.«

Denne indstilling blev i et den 17. september 1942 afholdt møde eenstemmigt tiltrådt af lærerrådet, og ved skrivelse til undervisningsministeriet af samme dato indstilledes lektor, dr. Fr. G. Fabricius-Bjerre til professor i matematik. Ved kongelig resolution af 28. september 1942 udnævntes denne herefter til professor i matematik fra 1. oktober 1942 at regne.

c. Delingen af den af professor, dr. phil. Chr. Winther beklædte lærestol i et professorat i kemi og et lektorat i fotokemi og videnskabelig fotografi.

Efter at det ved professor, dr. Chr. Winthers afsked ledigtblevne embede på sædvanlig måde var blevet opslået ledigt, meldte der sig fire ansøgere til dette embede, nemlig magister R. W. Asmussen, dr. phil. Jannik Bjerrum, lektor, dr. phil. Max Møller og amanuensis, dr. phil. H. N. K. Rørdam.

Til bedømmelse af disse ansøgers kvalifikationer nedsatte lærerrådet et udvalg med højskolens rektor som formand og iøvrigt bestående af:

Professor, dr. A. H. M. Andreasen,
Professor, dr. E. Biilmann,
Professor, dr. T. Bjerge,
Professor, dr. J. N. Brønsted,
Professor, dr. J. A. Christiansen,
Lektor, dr. E. Güntelberg,
Professor E. S. Johansen,
Lektor, dr. Stig Veibel,
Professor, dr. Chr. Winther.

Dette udvalg afgav herefter til højskolens lærerråd følgende indstilling:

»Udvalget vedrørende besættelse af det ved professor Winthers afgang ledigt blivende professorat i kemi fremsætter følgende udtalelse til lærerrådet:

Flertallet: Andreasen, Bjerge, Christiansen, Güntelberg, Johansen og Winther ønsker at udtale følgende:

Alle fire ansøgere har præsteret værdifulde, eksperimentelle arbejder og har i adskillige år undervist i kemiske fag. De må derfor alle anses for fuldt kvalificerede, forsåvidt angår den rent kemiske del af embedet.

Dr. phil. H. N. K. Rørdam har udført en række smukke arbejder, væsentlig over organisk-kemiske og fysisk-kemiske emner og står midt i et betydningsfuldt biokemisk arbejde. Desuden har han i en lang

årrække været censor i fysisk kemi ved Danmarks tekniske Højskole. Vi mener dog at måtte udskyde dr. Rørdam på grund af hans alder (64 år), idet der med al anerkendelse af hans arbejders lødighed og den store betydning, som en fortsættelse af det i gang værende arbejde muligvis kan få, ikke findes at være så væsentlige momenter, der taler til hans fordel, at man kan se bort fra alderen.

Vi benytter lejligheden til at udtrykke det håb, at der måtte kunne skabes dr. Rørdam sådanne arbejdsvilkår, at han måtte få mulighed for i endnu højere grad, end det for tiden er muligt, at hellige sig sit betydningsfulde videnskabelige arbejde.

Mag. R. W. Asmussens eksperimentelle arbejder angår ganske overvejende magnetokemiske og røntgenografiske emner, på hvilke områder han har opnået smukke og betydningsfulde resultater. Hans arbejder viser, at han ikke alene er særdeles godt hjemme i den uorganiske kemi, men også behersker moderne atomteoretiske metoder og den fysiske eksperimentelteknik indenfor de nævnte områder, som i de senere år er blevet så betydningsfulde for kemiens videre udvikling. Hans tekniske kunnen på disse områder har medført, at han i de senere år har arbejdet med på vigtige problemer af biologisk natur, stillet fra anden side. Han er endvidere kendt som en fortrinlig lærer og foredragsholder.

Dr. phil. Jannik Bjerrum har i en række meget smukke, eksperimentelle og teoretiske arbejder beskæftiget sig med kompleksdannelsens kemi. På grund af den overmåde hyppige forekomst af komplekse forbindelser omfatter disse arbejder meget store dele af den uorganiske kemi, og det er lykkedes ham at systematisere emnet på en måde, der langt overgår, hvad der hidtil er præsteret på dette felt. Han har derunder ydet et overmåde vigtigt bidrag til den teoretiske behandling af de eksperimentelle resultater. Disse arbejder er af en sådan standard, at de giver rige løfter om fremtidig videnskabelig virksomhed.

Lektor, dr. phil. Max Møller har publiceret en række eksperimentelle arbejder, navnlig af analytisk natur, men dog også, som f. eks. disputatsen, omfattende komplekskemiske emner. Det eksperimentelle materiale, der er samlet i disse arbejder, udmærker sig ved en overordentlig præcision og er af denne grund særdeles værdifuldt.

Dr. Møller har, som hans ansøgning viser, haft en meget alsidig løbebane, som har givet ham en ualmindelig omfattende træning både i administrative og undervisningsmæssige spørgsmål. Således har han bl. a. i 5 år været Rockefeller Visiting professor i Bangkok, hvorved han under de vanskeligste forhold måtte opbygge ikke alene selve laboratoriet, men også hele undervisningssystemet fra grunden. Her i København har han som lektor i kvantitativ analyse og assistent ved højskolens kemiske laboratorium A foruden sine videnskabelige ar-

bejder udført et stort og fortjenstfuldt undervisningsarbejde, omfattende øvelser og forelæsninger over den kvantitative analyses teori og praksis. Men derudover blev der på hans initiativ oprettet et særligt kursus i mikroanalyse for uddannede kemikere, særlig fabrikingeniører. Disse kursus, som dr. Møller har ledet uden honorar, har nu i årevis været fuldt optagne, et tydeligt bevis på deres nytte.

Dertil kommer som væsentligt moment, at dr. Møller — efter hvad der oplyses i ansøgningen — er interesseret i og vel kendt med den videnskabelige fotografi og fotokemiens teori og praksis, og at han i en forelæsningsrække for det Reiersenske fond har behandlet — omend i populær form — en stor del af de emner, som der normalt læses over ved højskolens under denne side af embedet hørende forelæsninger.

Angående forholdet mellem de tre sidstnævnte ansøgers kvalifikationer ønsker vi at udtale følgende:

De to yngste af ansøgerne, mag. Asmussen (40 år) og dr. Bjerrum (34 år) er ens stillet i den henseende, at ingen af dem har dokumenteret nogen tilknytning til de fotografiske og fotokemiske emner, hvis pleje udgør en væsentlig del af embedspligten.

Dr. Møller er, foruden at være usædvanlig vel forberedt i administrativ og pædagogisk henseende, den eneste af ansøgerne, som gennem forelæsningsvirksomhed og på anden måde har dokumenteret en sådan tilknytning til den fotokemisk-fotografiske side af embedet, at han nogenlunde direkte vil kunne føre denne del af arbejdet videre på forsvarlig vis. Hans alder (48 år) og betydelig større modenhed taler også til fordel for ham.

Vi mener derfor, at selvom dr. Møllers videnskabelige produktion i teoretisk henseende ikke helt kan måle sig med mag. Asmussens og dr. Bjerrums, må man dog, dels i betragtning af hans væsentlig større modenhed og det initiativ, han har vist, og navnlig fordi det drejer sig om et embede, der ikke alene omfatter den rene videnskab, men også i høj grad de tekniske anvendelser indenfor det nævnte specialfag, indstille dr. Max Møller som den af ansøgerne, der — alt taget i betragtning — er bedst kvalificeret til det foreliggende embede.

Et mindretal, bestående af Büllmann, Brønsted og Veibel udtaler følgende:

Undertegnede udvalgsmedlemmer, der ikke har kunnet tiltræde flertallets standpunkt med hensyn til det ved professor Winthers afgang ledigt blivende embedes besættelse, deler den af flertallet fremsatte opfattelse, at dr. Rørdam på grund af alder ikke kan komme i betragtning, men giver sin fulde tilslutning til ønsket om, at der skabes ham bedre arbejdsvilkår for hans videnskabelige undersøgelser. Iøvrigt skal mindretallet udtale følgende om sagen:

Det omhandlede embede er efter sin oprindelse (jfr. universitetets

årbog 1915—20, V, side 415) og i overensstemmelse med opslaget et *professorat i kemi*. Der er hertil henlagt undervisningen i fotokemi og videnskabelig fotografi, der ikke er obligatorisk for højskolens studerende, samt bestyrelsen af det kemiske laboratorium B og det fotokemisk-fotografiske laboratorium. Det er højskolens eneste professorat i den kemiske grundvidenskab. At der ved besættelsen af højskolens professorater i første række må tages hensyn til ansøgernes videnskabelige anlæg og præstationer indenfor det foreskrevne felt samt til deres fremstillingsform og pædagogiske evner i det hele, er hidtil vistnok betragtet som selvfølgelig og er formentlig en grund-sætning, der ikke bør fraviges ved besættelsen af en videnskabelig lærepost som den omhandlede.

Det er derfor bemærkelsesværdigt, at den af flertallet afgivne indstilling ikke er baseret på dette normale og rationelle vurderingsgrundlag. I det afsnit, som specielt er helliget *sammenligningen* af de 3 ansøgere, og i hvilket de afgørende myndigheder vel først og fremmest bør kunne vente at finde vejledning med hensyn til valget imellem disse, indskrænker flertallet sig til at gøre gældende, at dr. Max Møller i modsætning til de to andre ansøgere på forskellig måde har vist tilknytning til den fotokemisk-fotografiske side af embedet. Endvidere sammenligner man her ansøgernes alder. En sammenligning af de pædagogiske kvalifikationer forefindes derimod ikke, og en sammenligning af de videnskabelige kvalifikationer indflettes først — tilsyneladende rent en passant — i de konkluderende slutningslinier, hvori man udtaler, at »selvom dr. Møllers videnskabelige produktion i teoretisk henseende ikke helt kan måle sig med mag. Asmussens og dr. Bjerrums, må man dog o. s. v.«

Når flertallet mener, at »man dog må« indstille dr. Møller, er det dels fordi det betragter hans højere alder og større modenhed som et fortrin, men »navnlig fordi det drejer sig om et embede, der ikke alene omfatter den rene videnskab, men også i høj grad de tekniske anvendelser indenfor det nævnte specialfag«. Til denne konklusion ønsker mindretallet at gøre følgende bemærkninger:

At embedet »i høj grad« omfatter fotokemiens og fotografiens tekniske anvendelser er en påstand, der ikke har hjemmel i nogen officiel bestemmelse om embedets art. Det er, kan man vel sige, et resultat af den nuværende indehavers særlige indstilling og specielle interesser. Men fotokemi og tilhørende discipliner kan dyrkes på mange måder og med forskelligartede specialiteter. Uden i nogen henseende at øve kritik overfor den virksomhed, som er udfoldet af det fotokemiske fotografiske laboratorium, hvorom professor Winther i en nylig artikel i *Kemisk Maanedstidning* har givet indgående oplysning, vil man kunne mene, at mange af de opgaver, der her i årenes løb er løst, ikke nødvendigvis henhører som en naturlig bestanddel af arbejdet ved det

pågældende kemiprofessorat. Det vil utvivlsomt være urigtigt at binde den kommende professor til en bestemt foreliggende arbejdsplan, der vil beslaglægge hans kræfter og influere på hans fri videnskabelige udfoldelse. At en af ansøgerne menes nogenlunde direkte at kunne fortsætte arbejdet i de vante spor er derfor intet betydeligt end sige afgørende fortrin.

Hvorledes man nu end vil se på forholdet imellem de forskellige områder, der kan menes at falde indenfor embedets afgrænsning, er det imidlertid nødvendigt at gøre sig ganske klart, at *ingen* af ansøgerne har dokumenteret sådanne evner eller kvalifikationer på fotokemiens eller den videnskabelige fotografis områder, som ellers forlanges — og som *må* forlanges — som nødvendig betingelse for opnåelsen af en høj, videnskabelig lærerpost. Der foreligger ikke fra nogen af ansøgenes hænder selvstændige bidrag til løsning af opgaver indenfor dette fagområde. Hvis de fotografiske fag skal trækkes i forgrunden ved besættelsen af kemiprofessoratet, vil ingen af ansøgerne kunne betegnes som kvalificeret. Besættelse af embedet på basis af de foreliggende ansøgninger, uden nyt opslag, må derfor ske ud fra andre betragtninger end dem, der er de væsentlige for flertallet.

Det kan på basis af udvalgets forhandlinger fastslås, at der — trods den stærke tilbageholdenhed overfor dette spørgsmål i flertallets skriftlige udtalelse — ingen meningsforskel eksisterer indenfor det samlede udvalg med hensyn til placeringen af ansøgerne efter deres videnskabelige evner, præstationer og muligheder. Såfremt en afgørelse af personspørgsmålet skulle træffes alene på det foreliggende grundlag, måtte mindretallet derfor se sig nødsaget til at gøre en anden indstilling om besættelsen end flertallets. I erkendelse af, at også de pædagogiske kvalifikationer, som flertallet slet ikke har taget i betragtning, bør have indflydelse på valget, og af det forhold, at et sammenligningsgrundlag for disse kvalifikationers vedkommende højst er til stede for ganske enkelte af udvalgsmedlemmerne, må mindretallet imidlertid mene, at endeligt standpunkt til ansøgerne først kan tages, efter at yderligere oplysninger er tilvejebragt gennem afholdelse af en konkurrence.

I henhold hertil skal mindretallet indstille, at der afholdes konkurrence om det ledig blivende embede mellem mag. Asmussen, dr. Bjerrum og dr. Max Møller.

Engelund udtaler følgende:

Det af professor, dr. Chr. Winther beklædte professorat er oprettet ved lov af 30. juni 1919. Af bemærkningerne til forslaget om denne lov fremgår det, at forudsætningen for oprettelsen af professoratet var, at indehaveren af professoratet skulle varetage hele undervisningen i kemi for maskin-, bygnings- og elektroingeniører og i fotokemi og videnskabelig fotografi. Det udvalg, der fremsatte forslaget

om professoratets oprettelse, havde til opgave at udtale sig om en lærerstilling til bestridelse af undervisningen i kemi for maskin-, bygnings- og elektroingeniører. Udvalget udtalte i sin indstilling bl. a.:

»I stedet for at søge oprettet et nyt docentur for denne undervisning anser udvalget det imidlertid for mere formålstjenligt at kombinere den med undervisningen i fotokemi og videnskabelig fotografi. . .

Udvalget foreslår derfor, at docenturet i fotokemi og videnskabelig fotografi omdannes til et professorat, hvis indehaver er forpligtet til at overtagé undervisningen i kemi for maskin-, bygnings- og elektroingeniørerne.«.

Udvalgets indstilling behandledes af lærerrådet i dets møde den 13. december 1917, der vedtog at foreslå, at der ansattes en professor i kemi for maskin-, bygnings- og elektroingeniører med forpligtelse til at overtage undervisningen i fotokemi og videnskabelig fotografi.

Professoratet omfatter således både undervisningen i kemi for de nævnte studieretninger og som særligt fag fotokemi og videnskabelig fotografi, og der kan efter min mening ikke gøres nogen ændring heri uden ny hjemmel.

Jeg er enig med alle andre i udvalget om, at der på grund af dr. Rørdams alder må ses bort fra hans ønske om at få embedet overdraget.

De tre øvrige ansøgere er efter det i udvalget oplyste alle meget dygtige kemikere og alle kvalificeret til et professorat i kemi, men deres indsats og særlige interesser ligger — som det fremgår af flertallets redegørelse — på noget forskellige felter. Jeg må være enig med flertallet i, at det må tillægges væsentlig betydning, at den ene af ansøgerne, dr. Max Møller er interesseret i og velkendt med den videnskabelige fotografi og fotokemiens teori og praksis. Efter mit skøn vil dr. Max Møller i øjeblikket være den af ansøgerne, som man med mest tillid ville kunne betro undervisningen i denne side af professoratets område.

Spørgsmålet om konkurrence er blevet indgående drøftet indenfor udvalget, hvor mange finder, at dette hjælpemiddel er behæftet med mange usikkerheder. Personlig har jeg ikke gode erfaringer med hensyn til konkurrencens hensigtsmæssighed, men på den anden side kan enkelte erfaringer aldrig give noget generelt resultat.

Jeg har ikke personligt kendskab til nogen af ansøgerne, men efter de i ansøgningerne og ved drøftelserne i udvalget fremdragne oplysninger skønner jeg det fuldt forsvarligt at vælge den af flertallet foretrukne ansøger, dr. Max Møller. Såfremt lærerrådet ikke kan samle sig om denne ansøger, vil jeg anse det for rigtigst, at der afholdes den af nogle udvalgsmedlemmer ønskede konkurrence, og således at der ved tilrettelæggelsen af konkurrencen må tages hensyn til det, som lovgivningsmagten har bestemt angående professoratets område.

Endvidere vil jeg gerne varmt slutte mig til de fra alle sider udtalte ønsker om, at der skabes dr. phil. Rørdam sådanne arbejdsvilkår, at han får mulighed for i størst mulig udstrækning at hellige sig sit betydningsfulde videnskabelige arbejde.«

Efter at denne indstilling var behandlet i et den 15. april 1943 afholdt lærerrådsmøde, vedtog lærerrådet at udtale ønske om, at det af professor Winther beklædte embede blev opdelt i to lærestole, nemlig en lærestol i kemi og en lærestol i fotokemi og videnskabelig fotografi med gunstigst mulige lønningsforhold.

Højskolen indstillede herefter, at professoratet påny blev opslået som et professorat i kemi ved Den polytekniske Lærestanstalt med pligt til at bestyre kemisk laboratorium for maskin-, bygnings- og elektroingeniører, samt at der oprettedes en stilling som lektor i fotokemi og videnskabelig fotografi med et honorar på 3600 kr. årlig.

Ved skrivelse af 3. juli 1943 tiltrådte ministeriet denne indstilling, således at professoratet i kemi påny blev opslået, medens det nævnte lektorat i fotokemi og videnskabelig fotografi med finansministeriets tilslutning vil blive søgt oprettet ved forslag til 3. behandling af finansloven for finansåret 1944—45.

d. Besættelsen af det ved professor N. H. Nielsens afgang ledigtblevne professorat i mekanisk teknologi.

Vedrørende besættelse af dette embede tilskrev højskolen under 23. november 1942 ministeriet således:

»Ved skrivelse af 1. september d. å. udtalte man vedrørende det ved professor N. H. Nielsens afgang til den 1. december d. å. ledigtblivende embede (ministeriets j. nr. 2020/41), at man, forinden videre foretoges, måtte ønske at overveje spørgsmålet om den undervisning, der i fremtiden burde henlægges til professoratet. I denne forbindelse skal man oplyse, at undervisningen i mekanisk teknologi hidtil har været bestridt af professorerne N. H. Nielsen og E. Thaulow samt af docent E. K. Henriksen, således at professor Thaulow og docent Henriksen i det væsentlige har varetaget undervisningen i mekanisk teknologi for maskiningeniørerne, medens der til professor N. H. Nielsens professorat har været henlagt et fælleskursus i mekanisk teknologi for bygnings-, elektro- og fabrikingeniører med skibsbygning som speciale og undervisningen i træbearbejdning, hvorhos professor N. H. Nielsen var udset til leder af det tekstillaboratorium, der er projekteret til at stå færdigt næste år, og til at lede undervisningen i tekstil.

Mekanisk teknologi vil herefter omfatte følgende discipliner:

Materialer og ovne.

Formgivning, herunder støbning, smedning, presning, svejsning og lign.

Maskinarbejde, herunder skærende værktøj og værktøjsmaskiner.
Teknisk virksomhedsledelse.
Tekstilindustri.

Ingen af højskolens nuværende lærere i mekanisk teknologi behersker både tekstil og den mekaniske teknologis øvrige felter, og da en række af de problemer, der knytter sig til tekstil, også falder ind under de kemiske discipliner, er undertegnede rektor kommet til den opfattelse, som jeg også har haft lejlighed til at gøre rede for overfor departementschef Graae, at læren om tekstil bør udskilles af faget mekanisk teknologi, og som det vil fremgå af den i afskrift hosfølgende skrivelse af 12. november d. å. fra fagrådet for den maskintekniske ingeniørvidenskab, kan fagrådet tiltræde dette standpunkt. Med hensyn til det ved professor N. H. Nielsens afgang ledigtblivende professorat foreslår fagrådet, at der fremtidig henlægges følgende arbejdsområde til dette professorat:

Kursus i arbejds lære.

Undervisning i værktøj og værktøjsmaskiner.

Projektering af maskinfabrikker og dertil hørende kursusarbejder og projekter.

Docent Henriksens lærestol omfattede oprindeligt kun en del af det almindelige kursus i arbejds lære, men hans lærestol er senere efter eksamensbekendtgørelsen af 14. november 1936 og vedtagelsen af de nye studieplaner blevet omdannet til at omfatte i det væsentlige det, man nu ønsker at henlægge til det ledige professorat.

Fagrådet har samtidig indstillet, at docent E. K. Henriksen overtager professoratet, hvis foreslåede nye område som nævnt for en stor del allerede ligger under docenturet.

Fagrådets forslag har været forelagt lærerrådet, der i henhold til § 5, stk. 7, i kgl. anordning af 8. februar 1933 med senere ændringer af 24. april 1937 har ret til at udtale sig om besættelsen af det ledige professorat, og lærerrådet har eenstemmigt i et den 13. d. m. afholdt møde indstillet, at docent E. K. Henriksen udnævnes til professor i mekanisk teknologi.

Dette forslag kan undertegnede rektor helt tiltræde, ligesom jeg fuldt ud kan tiltræde det foreslåede fagområde for professoratet. Docent Henriksen, der er født i 1902 og i 1926 tog den polytekniske kandidateksamen med 1. karakter med udmærkelse, har på fremragende måde dygtiggjort sig til en lærerstilling ved en teknisk højskole. Fra 1926—28 har han været på studieophold i England og Tyskland, og herefter har han været ansat ved industrivirksomheder i Danmark. Siden 1932 har han været knyttet til Den polytekniske Lærestalt som lærer, idet han fra 1. april 1932 konstitueredes som docent, i hvil-

ken stilling han blev fast ansat i 1935. Docent Henriksen har med støtte af de store fonds udfoldet en betydelig forskningsvirksomhed og har herom udsendt en række publikationer, der har vundet megen anerkendelse i fagkredse. Docent Henriksen står stadig i forbindelse med det industrielle erhvervsliv; bl. a. har han været konsulent i luftværnsspørgsmål for en række store institutioner.

I henhold til ovenstående tillader man sig at indstille, at docent Erik Karl Henriksen udnævnes til professor i mekanisk teknologi fra den 1. december 1942 at regne.

Ministeriet nedlagde herefter forestilling om docent Henriksens udnævnelse til professor, og ved kgl. resolution af 30. december 1942 udnævntes denne til professor i mekanisk teknologi fra 1. januar 1943 at regne.

e. Udnævnelse af docent A. J. Rosenkrantz til professor i geologi.

På normeringsloven for 1943—44 oprettedes der et professorat i geologi ved Den polytekniske Lærestalt, idet docenturet i samme fag samtidig nedlagdes. Oprettelsen af dette professorat skyldtes et fællesforslag fra Københavns universitet og Den polytekniske Lærestalt, idet lærestaltens docent i geologi tillige var lærer ved universitetet. Fællesskrivelsen af 10. november 1942 fra universitetet og Den polytekniske Lærestalt var af følgende indhold:

»Undervisningen i mineralogi og geologi ved Den polytekniske Lærestalt varetages dels af professoren i mineralogi ved Københavns universitet og dels af docenten i geologi ved Den polytekniske Lærestalt.

Universitetsprofessoren underviser fabrikingeniørstuderende i mineralogi og krystallografi, medens undervisningen for bygningsingeniørerne varetages af docenten ved Den polytekniske Lærestalt. De to lærerstillinger indehaves for tiden af professor, dr. Arne Noe-Nygaard og docent A. J. Rosenkrantz. Foruden sin lærerstilling ved Den polytekniske Lærestalt har docent Rosenkrantz en undervisning i geologi for universitetsstuderende. Ved det nu stedfundne professorskifte ved Københavns universitet, hvor professor Noe-Nygaard afløste professor Bøggild, overvejedes det at tilrettelægge undervisningen i mineralogi og geologi således, at universitetsprofessoren helt overtog undervisningen af universitetsstuderende i mineralogi og geologi, medens docent Rosenkrantz samtidig med at blive fritaget for undervisningen af universitetsstuderende også overtog undervisningen i mineralogi og krystallografi for fabrikingeniørerne. Hvis denne ordning var blevet gennemført, måtte der være sket en forbedring af docent Rosenkrantz' lønningsforhold. Efter forhandling med de to lærere har man imidlertid opgivet en sådan ordning. Rent administrativt måtte det vel på

forhånd synes tiltalende, at hver af de to videnskabelige højskolars lærere varetog den til de respektive højskoler henlagte undervisning, men da faglige grunde i høj grad måtte tale for den nuværende fordeling af undervisningen, og da faglige grunde selvfølgelig må være de afgørende ved afgørelse af undervisningsmæssige spørgsmål, er man fra Københavns universitets og Den polytekniske Lærestalts side enedes om at bibeholde den nuværende ordning.

Som det vil fremgå af ovenstående, er de to lærerstillinger ikke lønningsmæssigt placeret på samme måde. Universitetets lærestol er et professorat, medens lærestaltens lærer er normeret som docent. Fra Københavns universitets side har man overvejet at søge et lektorat til docent Rosenkrantz, der hidtil uden særligt vederlag har besørget undervisningen i geologi for universitetsstuderende. Om denne undervisning skal man bemærke, at den dels er steget ret betydeligt i de senere år, idet antallet af studerende er blevet forøget, og dels har man til docent Rosenkrantz også måttet henlægge de øvrige tjenesteplichter, der henhører under en universitetsprofessors arbejde, bl. a. bedømmelse af doktorarbejder, guldmedallearbejder, magisterkonferenser etc. Stående overfor den mulighed at måtte oprette et lektorat for docent Rosenkrantz ved Københavns universitet, har man fra universitetets side overfor lærestalten rejst spørgsmålet, om det ikke ville være rimeligt, at docent Rosenkrantz' lærerstilling under hensyn til hans samlede undervisning ved universitetet og Den polytekniske Lærestalt omdannes til et professorat. Fra lærestaltens side ville man hilse en sådan løsning med glæde. Docent Rosenkrantz' navn som grønlandsforsker indtager en fremtrædende plads indenfor den internationale arktiske forskning, og han nyder i det hele stor anseelse som videnskabsmand. Han er således fuldt ud kvalificeret til at beklæde et professorat, og økonomisk vil en omdannelse af hans docentur være af ganske uvæsentlig betydning, idet man, hvis professoratet ikke oprettes, må søge gennemført et særligt vederlag for docent Rosenkrantz for hans undervisning ved universitetet. Docent Rosenkrantz' undervisning ved Københavns universitet omfatter forelæsninger i geologi for studerende til skoleembedseksamen, hvorhos han tillige leder de geologiske ekskursioner for disse studerende. For magisterkonferensstuderende leder han øvelserne i praktisk geologi, og for samme kategori af studerende afholder han et laboratoriekursus, ligesom han leder deres ekskursioner. Foruden undervisningen i geologi påhviler det docent Rosenkrantz at eksaminere de studerende til magisterkonferens, ligesom han er censor i bifagsprøven i geologi ved universitetet.

Undertegnede rektor for Københavns universitet og undertegnede rektor for Den polytekniske Lærestalt tillader sig herved at indstille, at docenturet i geologi ved Den polytekniske Lærestalt, til hvilken

lærestol er henlagt undervisningen i geologi ved Den polytekniske Lærestanstalt samt undervisningen i de to discipliner: dynamisk geologi, exogene processer og Danmarks kvartærgeologi ved Københavns universitet, nu bliver omdannet til et professorat i geologi ved Den polytekniske Lærestanstalt, således at spørgsmålet om et særligt vederlag til docent Rosenkrantz for hans undervisning i geologi ved universitetet samtidig skulle bortfalde.«

Efter at normeringsloven af 1943—44 var vedtaget, blev docent Rosenkrantz, der siden 1. september 1931 havde beklædt sit docentur, udnævnt til professor i geologi fra 1. april 1943 at regne.

f. Udnævnelse af amanuensis, civilingeniør M. O. Jørgensen til professor i elektroteknik.

I årbogen for 1940—41 blev der i afsnittet III c givet meddelelse om, at højskolens rektor efter derom afgiven indstilling fra det pågældende bedømmelsesudvalg og lærerrådet indstillede til ministeriet, at professor Absalon Larsen, der ved kongelig resolution af 13. januar 1941 efter ansøgning var blevet afskediget på grund af alder i nåde og med pension fra 31. juli 1941 at regne, indtil videre fortsatte sin gerning som professor i elektroteknik. Denne indstilling tiltrådte ministeriet, således at professor Absalon Larsens funktionstid forlængedes foreløbig til 31. august 1942, og ved ministeriets skrivelse af 9. oktober 1942 yderligere forlængedes til 1. september 1943.

Med hensyn til sagens videre forløb skal man henvise til den af bedømmelsesudvalget under 16. juni 1942 afgivne sålydende indstilling:

»Til medlemmer af bedømmelsesudvalget havde lærerrådet i efteråret 1940 udpeget direktør, civilingeniør A. R. Angelo, laboratorieførstander, civilingeniør Knud Carstensen, civilingeniør Hermann Jørgensen, civilingeniør Johs. Møllerhøj, professorerne Aubeck, Robert Henriksen, Absalon Larsen, J. Rybner og P. O. Pedersen samt docent E. von Holstein-Rathlou.

Efter stillingens opslag var der indkommet ansøgning fra følgende fire ansøgere:

- 1) Civilingeniør Kaj Arne Huld, født 27. februar 1904.
- 2) Civilingeniør K. Kromann Kristensen, født 5. marts 1903.
- 3) Civilingeniør, amanuensis Mathias Oluf Jørgensen, født 2. januar 1896.
- 4) Civilingeniør Kjeld Prytz, født 1. juni 1898.

Efter at ansøgningerne havde cirkuleret mellem udvalgets medlemmer, meddelte civilingeniør Knud Carstensen, at han ønskede at udtræde af udvalget. Samtlige øvrige medlemmer, ialt 9, holdt der-

efter møde den 4. juni 1941 under forsæde af rektor, professor P. O. Pedersen for at tage stilling til de indkomne ansøgninger.

Efter at de forskellige udvalgsmedlemmer havde udtalt sig, resumerede rektor stillingen derhen, at man efter de faldne udtalelser kunne se bort fra Huld og Kromann Kristensen, og at også Prytz måtte træde tilbage for M. O. Jørgensen, men at der ikke i udvalget ville være mulighed for at tilvejebringe et flertal for M. O. Jørgensen, idet flertallet fandt, at han manglede den side af uddannelsen, der kun kan opnås ved arbejde i praksis.

Under disse omstændigheder besluttede udvalget på forslag af rektor at udsætte sagens behandling, idet man ville give M. O. Jørgensen lejlighed til at forskaffe sig den manglende praktiske uddannelse, medens udvalget dog naturligvis ikke kunne binde sig til at indstille M. O. Jørgensen, men måtte forbeholde sig at stå frit for det tilfælde, at der i mellemtiden skulle dukke en særlig fremragende mand op.

Da udvalget atter samledes efter to års forløb, var to af dets medlemmer, P. O. Pedersen og Hermann Jørgensen, afgået ved døden. I deres sted havde lærerrådet til medlemmer af udvalget udpeget rektor, professor Engelund og professor Oskar Nielsen. Det således ændrede udvalg holdt møde den 6. maj 1943 under forsæde af rektor. Tilstede var alle med undtagelse af professor Rybner, altså ialt otte medlemmer.

Det oplystes, at M. O. Jørgensen siden oktober 1941 havde været ansat i Allmänna Svenska Elektriska A/B i Västerås, hvor han dels har været beskæftiget med et aktuelt forskningsarbejde og dels har haft lejlighed til at arbejde på forskellige afdelinger. Det oplystes, at der fra A.S.E.A. var fremsat meget gunstige udtalelser om M. O. Jørgensens arbejde. Den af M. O. Jørgensen i 1941 indleverede doktorafhandling var i mellemtiden blevet antaget og forelå nu trykt på tysk med titlen: »Elektrische Funkenspannung mit besonderer Berücksichtigung der Messentladungsstrecke«.

Da M. O. Jørgensen efter at have suppleret sin praktiske uddannelse må anses for fuldt kvalificeret til stillingen, og da der i mellemtiden ikke er dukket noget professoremne op, der er M. O. Jørgensen overlegen eller blot jævnbyrdig, har bedømmelsesudvalget ved et møde den 16. juni afgivet følgende indstilling:

1. *Kaj Arne Huld* er elektroingeniør fra 1927 med kvotient 7,43. Han har i seks år været knyttet til Teknologisk Instituts radiolaboratorium, desuden har han været i praktisk virksomhed hos firmaet Due-Petersen & Kryger straks efter sin eksamen samt i en årrække haft ansættelse ved tilsynet med privatbanerne, hvorfra han har en meget smuk anbefaling. Civilingeniør Huld har visse for stillingen værdifulde egenskaber, nemlig interesse for forsøg og anlæg for selvstændigt arbejde med apparatkonstruktioner, men det kan, således som hans løbebane har formet sig, skønnes, at han næppe besidder tilstræk-

kelig teoretisk indsigt og overlegenhed til at kunne bestride professoratet.

2. *K. Kromann Kristensen* er elektroingeniør fra 1927 med kvotient 7,40. Han har siden sin eksamen været beskæftiget ved Københavns belysningsvæsens laboratorium for undersøgelse af elektrisk materiel og er nu laboratorieingeniør og laboratoriechefens nærmeste medarbejder og stedfortræder.

Kromann Kristensen har altid søgt at få så fyldig en uddannelse som muligt. Han har således som studerende både fulgt undervisningen i stærkstrøm og alle forelæsninger i svagstrøm. Han har til sin uddannelse været på studierejse og opholdt sig længere tid dels ved den hollandske, dels ved den schweiziske prøveanstalt for elektrisk materiel og har under disse ophold haft lejlighed til at arbejde med mange forskellige måleapparater. Kromann Kristensen har skrevet forskellige småartikler herom. På et enkelt område har Kromann Kristensen under sit arbejde med prøvning af elektrisk materiel gjort en selvstændig indsats, nemlig ved undersøgelse af de overspændinger, der opstår ved betjeningen af afbrydere i radiomodtagere med udglatningsfiltre og i andre brugsgenstande med kombinationer af selvinduktionsspoler og kondensatorer. Kromann Kristensens arbejde på dette område har ført til flere værdifulde resultater, som bl. a. har fundet anvendelse ved fastlæggelsen af prøvenormer i den internationale »Installationsfragenkommission«.

Selvom civilingeniør Kromann Kristensen har mange kundskaber og færdigheder, som er værdifulde til bestridelse af embedet, mener vi dog, at han ikke i tilstrækkelig grad besidder den evne til selvstændig og klar behandling af problemerne, som må kræves af en professor.

3. *Mathias Oluf Jørgensen* er elektroingeniør fra 1921 med kvotient 7,50. Han blev straks efter afsluttet eksamen ansat som assistent ved det elektrotekniske laboratorium, hvor han fra 1931 forfremmedes til amanuensis. Fra oktober 1941 fik han orlov for at kunne tiltræde en stilling ved Allmänna Svenska Elektriska A/B i Sverige. M. O. Jørgensen har i årenes løb udført en stor mængde forskellige forsøgsarbejder foruden det daglige arbejde i laboratoriet. Ifølge hans stilling var det i mange tilfælde i samarbejde med professor Absalon Larsen, han arbejdede, og denne anerkender ham som en overordentlig værdifuld og jævnbyrdig medarbejder ved mange undersøgelser. Helt selvstændigt har Jørgensen uddannet en metode og konstrueret et apparat til måling af meget små tider: »kondensatorkronografen«, som har vundet indpas både herhjemme og i udlandet til måling af projektilers hastighed. Et smukt arbejde er hans undersøgelser over Lichtenbergfigurers anvendelighed til måling af overspændingers størrelse. Jørgensen har i en årrække som amanuensis holdt en forelæsningsrække hvert efterår om højspændingsfænomener. Som tidligere nævnt har Jørgensen fået

antaget en doktorafhandling om elektriske gnistspændinger, som skal forsvares den 25. juni i år.

M. O. Jørgensen besidder en meget solid teoretisk viden, en sund dømmekraft og fortrinlige evner til selvstændigt arbejde. Efter den praktiske uddannelse, han nu har fået, anser vi ham for fuldt ud kvalificeret til stillingen.

4. *Kjeld Prytz* er elektroingeniør fra 1922 med kvotient 7,57. Han var i årene 1922—26 ansat ved A/S Nordiske Kabel- og Traadfabrikers laboratorium. Han har derefter sammen med civilingeniør Berthelsen drevet selvstændig erhvervsvirksomhed som fabrikant af radiomodtagere (Sonofon).

Civilingeniør Prytz har af akademiet for de tekniske videnskaber fået offentliggjort en værdifuld afhandling: »The Padding Condenser»; endvidere har han som radiotekniker publiceret et stort antal tidskriftartikler. Han har fået flere tillidshverv betroet; således er han af ministeriet for offentlige arbejder beskikket som radiobranchens repræsentant i »prøvningsudvalget«.

Civilingeniør Prytz siger i sin ansøgning, at når han til trods for sin mere praktiske beskæftigelse dog mener sig kvalificeret til embedet, er det »dels på grund af en vis slægtspræget forskertrang og interesse for undervisning, dels fordi han gennem sin tilknytning til det stadig pulserende erhvervsliv mener at kunne tilføre undervisningen værdifulde impulser.«.

Civilingeniør Prytz er utvivlsomt en begavet mand med en meget skarp forstand og besidder i mange henseender egenskaber, som må kræves af en professor. Men hele hans uddannelse og virksomhed ligger indenfor svagstrømselektroteknikken, hvorfor han ikke uden videre ville kunne gøre fyldest i det embede, det her drejer sig om.

Under hensyn til det i det foregående anførte indstiller bedømmelsesudvalget eenstemmigt, at det ledige embede som professor i elektroteknik besættes med civilingeniør Mathias Oluf Jørgensen.«

Denne indstilling blev eenstemmigt tiltrådt af lærerrådet i et den 17. juni 1943 afholdt møde, og i en skrivelse af 19. juni s. å. indstillede højskolen herefter amanuensis, civilingeniør M. O. Jørgensen til professor. Ved kongelig resolution af 12. juli 1943 udnævntes denne herefter til professor i elektroteknik fra 1. september 1943 at regne.

V. Akademiske grader.

Civilingeniør J. Bielefeldt forsvarede den 12. november 1942 sin for opnåelsen af den tekniske doktorgrad udarbejdede afhandling: »Studier over karotin med særligt henblik på holdbarheden i lucerne-mel«. De af højskolen udpegede opponenter var laboratorieførster,